

ABREVIERILE ÎN LIMBA ROMÂNĂ

LAVINIA MIRICĂ

ECO Școala nr. 16 „Take Ionescu” Timișoara

După cum oricine poate constata, dinamica actelor de comunicare a crescut atât de mult, încât a fost necesar ca și structurile limbii să se adapteze la acest ritm. Soluția cea mai eficientă a constat în a recurge la abrevieri. Astăzi aproape că nu mai există domeniu de activitate în care să nu se aplice acest procedeu. Unele sunt ușor de descifrat (aceasta ar trebui să fie o calitate a oricărei abrevieri), dar altele s-au opacizat (sau au din capul locului această calitate), încât și specialiștii întâmpină greutăți în a le „decoda”. Este cazul, între multe altele, al lui **laser**, despre care puțini știu că este constituit din prima literă a cinci cuvinte care denumesc „obiectul” și, implicit, fenomenul care l-a generat: **l**ight **a**mplification by **s**timulated **e**mission of **r**adiation.

În general, putem vorbi, în ce privește folosirea lor, de abrevieri de uz curent și de abrevieri specifice anumitor domenii de activitate.

Abrevieri de uz curent sunt, de exemplu: **a.c.** (anul curent); **art.** (articol); **cap.** (capitol); **cca** (circa); **de ex.** (de exemplu); **etc.** (et caetera, cu sensul „și celelalte, și așa mai departe”); **nr.** (număr); **obs.** (observație); **op.cit.** (opera citată); **p./pag.** (pagina); **v.** (vezi); **ș.a.** (și altele). Ele nu sunt atât de numeroase ca abrevierile din diferitele științe sau activități socio-culturale ori sportive, așa încât pot fi ușor învățate (și

chiar e necesar ca ele să fie temeinic însușite). Celelalte trebuie, de obicei, căutate în dicționare, pentru a fi corect înțelese.

În acest sens au fost elaborate lucrări lexicografice speciale, ultima apărută fiind (după cunoștința noastră) cea alcătuită de Silvia Pitiriciu și Dragoș Vlad Topală: *Dicționar de abrevieri și simboluri* (DAS), ALL Educațional, București, 1998.

Se poate constata din titlul acestui dicționar că se face distincție între *abrevieri* și *simboluri*. Acestea din urmă reprezintă cazuri speciale de abreviere, în sensul că sunt formate dintr-o singură literă (dar regula nu este absolută) și caracterizează limbajul științelor așa-numite „exacte” (matematica, fizica, chimia etc.) De exemplu: **d** = diametru; **n** = număr natural; **r** = rază; **g** = gram; **kg** = kilogram; **l** = litru; **m** = metru; **km** = kilometru etc.

Unele se scriu cu majusculă, în special cele care au la bază numele unui savant: **A** = amper (de la numele fizicianului francez Ampère), **V** = volt (de la numele italianului Volta) ș.a. Se scriu cu literă mare simbolurile punctelor cardinale: **N**, **S**, **E**, **V** spre a le deosebi de folosirea lor ca substantive comune. Se scrie cu literă mare simbolul matematic pentru lungime, **L**, spre a-l deosebi, după toate indiciile, de simbolul capacității lichide, litrul (=l). Din enumerarea acestor simboluri se poate observa că după ele nu se pune punct (!), indiferent cu ce fel de literă sunt scrise.

Sub raport strict convențional, și în alte științe se pot folosi abrevieri și simboluri scrise cu majusculă. De exemplu, în gramatică, numele cazurilor sunt indicate, în unele lucrări, **N**, **G**, **D**, **A**, **V**. Mai întâlnim **P.N.** = predicat nominal, **P.P.** = propoziție principală, **P.V.** = predicat verbal etc. În **GALR** însă (ea însăși o abreviere a noii *Gramatici a limbii române*, Editura Academiei, București, 2005) apare și varianta cu literă mică: **n**,

nom; G, gen; D, dat; Ac, ac; V, voc, peste tot fără punct (!), ceea ce arată oscilațiile care derivă, inevitabil, din convenționalism. În DOOM², pentru a „consolida” afirmația de mai sus, abrevierile amintite sunt următoarele: **nom., g., ac., voc.**

Unele abrevieri sunt formate în română, dar cele mai multe sunt împrumutate în special din engleză (aici incluzând și engleza americană). Cele împrumutate au, în majoritatea cazurilor, circulație internațională.

Deși numărul abrevierilor este foarte mare, mecanismele de alcătuire a lor sunt limitate și se realizează astfel:

a) din *litera inițială* a unui cuvânt sau din *inițiale* ale mai multor cuvinte reprezentând sintagme sau denumiri compuse: **N** „nord”, **V** „volt”, **p.** „pagină”, **a.c.** „anul curent”, **SA/sa** „Societate pe acțiuni”, **SRL/srl** „societate cu răspundere limitată”. Este de departe mijlocul cel mai lesnicios și, ca atare, cel mai productiv: **UE** „Uniunea Europeană”, **ONU** „Organizația Națiunilor Unite”, **MO** „Monitorul Oficial”, **O.U.** „Ordonanță de Urgență”, **NUP** „Neînceperea Urmăririi Penale”, **RAR** „Registrul Auto Român”, **OMPCSB** „Oficiul Național pentru Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor” etc;

b) din litere *nesuccesive* din structura unui cuvânt:

- prima și ultima literă: **dl** „domnul”;
- inițialele cuvintelor dintr-un compus sau derivat:
 - **slt** „sublocotenent”
 - **cm** „centimetru”
 - **dv.** „dumneavoastră”
 - **P.S.S.** „Preasfinția Sa”
- inițiala și o altă literă aleasă fără o motivație specială: **cpt.** „căpitan”, **tg.** „tangentă”;

c) din *segmentul inițial* al unui cuvânt sau segmente inițiale ale cuvintelor din compuse sau îmbinări: **arh.** „arhitect”, **ian.**

„ianuarie”, **art. cit.** „articolul citat”, **ASTRA** „Asociațiunea Transilvană”, **serg.-maj.** „sergent major”, **lt.-col.** „locotenent colonel”;

d) din diferite *combinații de litere și segmente*: **cca** „circa”, **dna, dnei** „doamna” „doamnei”, **dlui** „domnului”, **TAROM** „Transporturile Aeriene Române” etc;

e) din *combinații de litere și cuvinte*: **aragaz**, format din prescurtarea **A.R.A.** „Asociația Romano-Americană” și **gaz**; **D-Sa** „Domnia Sa”;

f) din *combinații de segmente și cuvinte*: **Romgaz, Petromidia, Transelectrica, Rompetrol**;

g) din *combinații de segmente* (tendință tot mai accentuată în ultima vreme): **ALRO, PETROM, Sudotim** etc.

Pentru alcătuirea de abrevieri, ortografia limbii române recurge în special la două semne ortografice: *punctul* și *cratima* (mai rar bara oblică). Folosirea lor este reglementată de câteva reguli ușor de reținut și de aplicat. În ce privește **punctul**, tendința actuală este de a-l evita, mai ales la abrevierile de sub (a), dar și în celelalte situații, dacă este posibil. În cazul abrevierilor împrumutate el, este complet eliminat: **UNESCO, VIP, HIV, SIDA, UPC** etc.

O regulă clară indică eliminarea punctului la abrevierile care *păstrează finala cuvântului* (cu precizarea că, în cazul substantivelor, prescurtarea are în vedere forma articulată hotărât): **dl, dna, dle, dlui** (domnului), **d-ta, d-lui** (dumnealui) etc., dar **nr.** (= număr), **bd.** (= bulevard), deoarece se prescurtează forma nearticulată: *număr, bulevard*, prescurtarea formei articulate **bl**, nemaifiind agreată în DOOM²; se abreviază *dr.* (doctor) prin tradiție. Atenție la cele trei abrevieri, toate corecte, ale pronumelui *dumneavoastră*: **dv., dvs., d-voastră** (acesta din urmă fără punct!).

O altă indicație normativă privește **cratima**. Ea se folosește în cazul *compuselor sudate* deoarece în acest caz abrevierea este *discontinuuă*: **d-ta** (dumneata), **d-tale** (dumnitale). Aici se încadrează formulele echivalente cu pronumele de politețe.: **D-sa** (Domnia Sa). În această explicație rezidă și motivul pentru care cratima nu se folosește în cuvintele simple (*dl, dna* etc.; v. și *supra*).

Cratima se mai întrebuințează și în cazul compuselor nesudate și se pune în fața bazei „compusului”: **lt-col.** „locotenent-colonel”, *N-V* „nord-vest” etc.

Foarte rar apare în abrevieri *bara oblică*: în cazul abrevierii cuvântului *contravaloare* = **C/val.** sau în formele cu prepoziția *pe*: **km/h** „kilometru pe oră”.

În ce privește abrevierile împrumutate, este necesară consultarea dicționarelor academice (DEX, DOOM²), dar și a altora, în special de neologisme.